

פ' נשא

(1) במדבר פרק ו

(כב) וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לְאמֹר:

(כג) דַּבֵּר אֶל אֶהֱרֹן וְאֶל בְּנָיו לֵאמֹר פֶּה תִבְרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמֹר לָהֶם:

(2) רש"י על במדבר פרק ו פסוק כג

אמור להם - כמו זכור שמור, בלע"ז דישנ"ט (באמרכם):

אמור להם - שיהיו כולם שומעים:

אמור - מלא, לא תברכם בחפזון ובהלות, אלא בכוונה ובלב שלם:

(3) שמות פרק כ

(ח) זְכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ:

(4) רש"י על שמות פרק כ פסוק ח

זכור לשון פעול הוא כמו (ישעיה כב) אכול ושתו (ש"ב ג) הלוך ובכה וכן פתרונו תנו לב לזכור תמיד את יום השבת שאם נזדמן לך חפץ יפה תהא מזמינו לשבת (ביצה טז) :

(5) גור אריה על במדבר פרק ו פסוק כג

אמור להם כמו זכור ושמור. פירוש, כי "זכור" (שמות כ, ח) וכן "שמור" (דברים ה, יב) מקור שבא במקום צווי, אף כאן בא המקור במקום צווי. והרא"ם פירש כי הרב סובר כי הוא הוה, המורה על התמדת הפעולה. ואין דבריו נכונים, כי בודאי הוא מקור, ומה שהביאו לזה, מפני כי אצל "זכור" כתב הרב (רש"י שמות כ, ח) 'תנו לב לזכור תמיד את השבת', וחשב שהוא (רש"י) סובר שהוא הוה המורה על התמדת הפעולה, ואינו, כי אינו רק מקור.

(6) ולא בא הרב (שם) רק לתרץ למה כתב לשון זה, ופירש כי לשון זה הוא מורה על התמדת הפעולה, כי המקור הוא מורה תמיד על התמדה, כמו "יצוא ושוב" (בראשית ח, ז), "הלוך ובכה" (ש"ב ג, טז), "הכה ופצוע" (מ"א כ, לז). והטעם הוא, כי מפני שאין זמן למקור, ולא כן הבינוני שהוא לזמן הבינוני, והוא זמן אחד, ולפיכך יבא הלשון על פעולה התמידית יותר, וזה דעת הרב.

(7) וכאן לא פירש רש"י שום טעם, כי כאן אין ציווי גמור, דהא לאו מצוה הוא, שהרי המצוה נכתב כבר בלשון "כה תברכו", לכך פירש כמשמעו, ולא הוצרך לפרש כאן טעם. אבל אצל "זכור" הוצרך לפרש טעם, כי היה ראוי להיות צווי, אחר שהוא מצוה, לכך הוצרך לתקן הלשון:

(8) שיהיו כולם שומעים. פירוש, מה שאמר הכתוב "אמור להם", והוה ליה לומר 'תברך להם', ואמר בלשון אמירה, אלא לומר דהוי כמו אמירה, שיהיו שומעים הברכה, ולא כמו ברכה - אף על גב שהמתברך אינו יודע כלל מן הברכה, אלא כאן יהיו שומעים הברכה, כאילו היה אומר להם דבר, שמי שנאמר אליו - שומע:

(9) מזרחי על במדבר פרק ו פסוק כג

אמור להם שיהיו כלם שומעים. ותהיה מלת "אמור" שבה אל אהרן ובניו, ומלת "להם" - אל בני ישראל, כאילו אמר: כל אחד מכם אמור להם לישראל הברכות של: "יברכך, יאר, ישא" האמורים אחר זה. אבל אונקלוס תרגם "אמור להם" - כד יימרון להון" שתהיה מלת "אמור" שבה אל בני ישראל, ומלת "להם" - אל אהרן ובניו. ואם כן היה ראוי להיות לכם במקום "להם", אחרי שהדבור לאהרן ולבניו לנוכח, כדכתיב "כה תברכו את בני ישראל". אבל כל אלה הדרשות ודומיהן שדרשו על מלת "אמור להם", אינן אלא אסמכתא בעלמא.

(10) תרגום אונקלוס על במדבר פרק ו פסוק כג

מִלִּיל עִם אֶהֱרֹן וְעִם בְּנֵיהִי לְמִימַר, כְּדִין תִּבְרְכוּן יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, כְּד תִימְרוּן לְהוֹן.

11) הזקוני על במדבר פרק ו פסוק כג

אמור להם – מלמד שהחזן צריך לומר להם אמרו וכן מתורגם כד תימרון להון, מכאן שאין הכהן עובר בעשה שאינו עולה לדוכן עד שיצו עליו.

12) תלמוד בבלי מסכת סוטה לה.

אמור להם - ת"ר, כה תברכו - פנים כנגד פנים, או אינו אלא פנים כנגד עורף, ת"ל אמור להם, כאדם שאומר לחבירו

אמור להם - ת"ר, כה תברכו - בקול רם, או אינו אלא בלחש, ת"ל אמור להם, כאדם שאומר לחבירו אמור להם - אמר אביי, נקטינן לשנים קורא כהנים ולאחר אינו קורא כהן, מאי טעמא, דאמר קרא אמור להם - לשנים:

13) רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק יד הלכה ג

כיצד היא נשיאת כפים . . . ומתחילין יברכך, ושליח ציבור מקרא אותם מלה מלה והם עונין שנאמר אמור להם עד שיאמר

14) כלי יקר על במדבר פרק ו פסוק כג

אמור להם – מכאן למדו רז"ל (ספרי וקמג) שהחזן מקריא לכהנים מלה במלה נוסח הברכות, וטעמו של דבר שהחזן הוא הסרסור המושך שפע צינור ממקור הברכות תחילה ומוריק אותם על ראש הכהנים יחולו, כי הוא אומר תחילה אל הכהן יברכך ה' כדי לעשות את הכהן תחילה כלי גדוש ומלא ברכת ה' ואח"כ כשהכהן אומר לישראל יברכך ה'. הוא מוריק מן כלי מלא על כלי ריקן, אבל אם לא היה הכהן מתברך תחילה היה מוריק מכלי ריקן אל כלי ריקן.

15) ובזה מיושב מ"ש (בראשית יב.ג) ואברכה מברכך ומקללך אאר. והל"ל ואאר מקללך כדרך שאמר ואברכה מברכך. אלא שר"ל שהכהן המברך את ישראל אני מברכו תחילה כדי לעשות את הכהן כלי מלא וגדוש ויוריק מן כלי מלא ברכת ה' על ישראל אבל בקללה אין שייך לומר כן אלא אחר שיקללם אאר אותו ולא קודם, לכך נאמר ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם תחילה, (עיין חולין מט.) ע"י שיאמר החזן לכהן תחילה יברכך ה'.

16) רב ש ר הירש על במדבר פרק ו פסוק כג

ובסופו של דבר אמור להם: כדרך שאתה, משה, מצוה לאהרן ולבניו לומר את הברכה, כן יש לנהוג תמיד. כל אימת שתגיע שעת הברכה, יש לפנות אל הכהנים בדרישה לברך את העם; שאם לא כן, אין הם חייבים ואין הם רשאים לומר את הברכה. חזן הכנסת המייצג את הקהל יקרא להם בקול רם לברך את העם ("חזן הכנסת" - הוראת "חזן" בתלמוד היא: המתעסק בצרכי בית הכנסת או שמש הכנסת; ואין להחליף אותו עם שליח הציבור, ש"ץ . . . למנהגנו, העובר לפני התיבה קורא לכהנים, אך הוא קורא להם כ"חזן" - בשליחות הציבור ובשמו).

17) גם אחרי שנענו לקריאה זו, וכבר אמרו את המילה הראשונה, מקריאים להם מילה מילה את שאר כל לשון הברכה (למנהגנו, מקריאים להם גם את המילה הראשונה עצמה). נמצא שהם רק אומרים את הברכה שכבר נאמרה להם על ידי נציג הקהל המתברך, ולדעת הרמב"ם (הל' תפילה פי"ד ה"ג) גם זה הוא חלק ממצות "אמור להם".

18) הכהנים המברכים נוהגים אפוא בסבילות גמורה ואין הם אלא כלים לברכה; הם מברכים רק משנקראו לכך על ידי הקהל, והם אומרים רק את הברכה שהוקראה להם בשם הקהל. לאמיתו של דבר, הקהל מביא על עצמו את הברכה היוצאת מפי הכהנים במצות ה'.

19) קריאת "כהנים" איננה מופנית אל היחיד: "לשנים קורא כהנים ולאחד אינו קורא כהן" (סוטה לח ע"א). ושם זה טעמו של דבר: ברכה היוצאת מפי איש אחד עלולה להבליט את אישיותו של היחיד ולתת לו הילה של חשיבות יתירה; ואולי משום כך אין פונים אליו בקריאת "כהן". וראוי לציין: הסבילות הנדרשת בשעת אמירת הברכה - על פי לשון הכתוב "אמור להם" - נשמרת גם אצל היחיד על ידי הקראת "יברכך" (ראה מגן אברהם לאורח חיים סי' קכח, סע' יג. יש אומרים שכהן יחיד איננו חייב מן התורה לברך ברכת כהנים, עי' ט"ז שם ס"ג ק.)